

♂

HABO BYGD

♀

TIDSKRIFT
FÖR
SLÄKT OCH HEMBYGDSFORSKNING

Årg. 10

Nr 2

1992

DEN 2 AUGUSTI 1929 KOM SVENSKBYBORNNA TILL JÖNKÖPING.

Läs artikeln om Theodor Albers, som bosatte sig i Furusjö!

HABOBYGDEN, MEDLEMSTIDNING FÖR HABO SLÄKTFORSKARFÖRENING
OCH HABO- GUSTAV ADOLFS HEMBYGDSFÖRENING.
REDAKTIONSKOMMITTÉ: INGEMAR KYRKERYD, ARNE OCH INGA WULFF,
FOLKE OCH MONICA EKERED.

TEL. 036 - 406 65 036 - 401 88 036 - 12 20-52

VI ÄR TACKSAMMA FÖR ALLA BIDRAG TILL TIDNINGEN, STORT SOM SMÅTT.

Ordföranden har ordet

BÄSTA LÄSARE AV HABO-BYGDEN!

Inte kunde jag drömma om, att min önskan till er, kära läsare, skulle slå så till 100 % in. I förra numret önskade jag er alla en varm och skön sommar. Maken till varm och solig sommar har väl ingen av oss upplevt tidigare.

Men vad som är skönt och behagligt för en del, kan vara svårt för andra. Växter och djur har haft det svårt i torkan, och landets jordbrukare hade säkert inte gråtit, om vi fått lite mera regn.

Men vad som är bra väder kan man ha olika meningar om. Jag tänker på Åke Falcks sista TV-pjäs. Den handlade om en gammal fiskare. I en scen sitter han nere i sin gamla fiskarstuga och tänker tillbaka på sommaren och säger högt för sig själv:
- Det har varit en bra sommar, det har varit kallt och blåsig och inga flugor på fisken.

Men ur föreningens synpunkt har det varit en bra vår, sommar och höst. Monica och Folke hade i våras ordnat en utställning på biblioteket om släktforskning. Det var en verkligt fin utställning. Tack, Monica och Folke!

En underbart trevlig och intressant torpvandring hade Harry, Lars-Olof och Rune arrangerat i Furusjö-trakten. Läs Bernt Blanks artikel om den!

I slutet av augusti hade vi åter en torpvandring. Denna gång en lite annorlunda. Den gick i samarbete med friskvården och var upplagd som en tipspromenad. Vi gick från Hembygdsgården till torpen Skogen, Ekelund och Slätten under Stora Kärr. Varmt tack till våra "torpare" för den fina uppläggningsen, som verkligen uppskattades av de många deltagarna.

Hur många av er, kära läsare, har hört följande ramsa:
Rom, Sellavat å Suttra, de legger i e kluttra, men Skogen, Ekelund å Slätta, då hör inte te dätta.

Ett arrangemang som gläder mig mycket är att så många skolelever har visat sitt intresse för släktforskning. Under ämnet Fritt valt arbete har de läst och lärt om sin släkt och fått en inblick i hur man släktforskar. Tack, Märta Bodin, för ditt intresse och fina medverkan!

I september besökte vi Göta Hovrätts arkiv i Jönköping. Henry Hallberg tog emot oss och visade oss runt och berättade om denna samling gamla dokument, som är så värdefull för forskare. Tack Henry för att du ställde upp för oss och gjorde denna kväll så intressant!

En annan intressant kväll hade vi i Hembygdsgården, då Per Lagerberg berättade om sin släkt. Med bilder och Pers berättarglädje kunde vi följa anfaderns liv, alltmedan brasan sprakade hemtrevligt i den öppna spisen.

Om en vecka, den 11 november kommer Habo-sonen Rune Ekre och berättar om utgrävningarna i Gamla Lödöse. Vi ser med intresse fram mot denna kväll.

Så lite om vårens program.

Den 4 februari har vi årsmöte i Församlingshemmet. Då kommer fil dr Lars Blomqvist och berättar om megalitgravarna och bondestenåldern i vårt kära landskap. Jag kan garantera er, att det blir ett intressant föredrag. Hans vetenskap och forskning har ställt tidigare uppfattningar åt sidan, och hans rön har mött mycket stort intresse. Missa inte denna kväll!

I mars får vi se filmen "Pöjkera i Böja". De som tidigare sett denna film vill säkert se om den. Ni som inte sett den, missa inte detta tillfälle att få se ett par urvästgötar i helg och söcken, tala sin dialekt opåverkat av radio och annan påverkan..

I april kommer en representant från Lokala skattekontoret och informerar oss om, hur vi skall kunna släktforska i framtiden. Vik denna afton och förbered er gärna med frågor! Det är nödvändigt att få en dialog med Skattekontoret, så att vi kanske kan påverka dem att ändra de rutiner, som inte är bra ur forskningens synpunkt och att vi blir informerade om, hur vi skall på bästa sätt kunna tillgodogöra oss det material, som står oss till buds.

I maj har vi åter en torpvandring. Jag vill inte föregå våra "torpare" eller avslöja, vart färden går denna gång, men jag vågar påstå, att det blir en höjdpunkt.

I motsats till sommaren så har oktober varit rekordkall med mycket snö. Nu vågar jag inte önska er, kära läsare, varken en kall och snörik vinter eller en mild barvinter, för skulle min personliga önskan slå in även denna gång, skulle säkert någon ha motsatt uppfattning.

En riktigt God Jul och ett bra och fredligt 1993 önskar jag er alla.

Ingemar Kyrkeryd

GAMLA SALEMKAPELLET.

Sedan flera år tillbaka har det i Hembygdsparken hållits aftongudstjänster på söndagarna. Ekumeniska Rådet, som består av förtroendemän ur församlingarna i Habo, har varit de som anordnat dessa samlingar. Vid dålig väderlek har det varit vissa bekymmer med att komma under tak, och rådet har därför sökt efter någon lämplig byggnad, som kunde flyttas till Hembygdsparken.

1892 byggde Baptistförsamlingen i Habo sin första samlingslokal strax intill vägkorset Hjovägen - Munkvägen. Tomtmark fick man av målarmästaren Fritz Malmström, som hade sin målarverkstad i intilliggande fastighet. Huset tillhörde numera familjen Harry Gustavsson, som välvilligt har överlätit detsamma till Ekumeniska Rådet.

Efter överenskommelse med styrelsen för Hembygdsföreningen har man beslutat att flytta byggnaden till Hembygdsparken. Ekumeniska Rådet har erbjudit sig att stå för flyttningen, och Hembygdsföreningen har tacksamt tagit emot erbjudandet. Man räknar med, att arbetet skall kunna ordnas nästkommande år.

Den lilla "Kyrkan" bör bli en lämplig samlingslokal och är ett välkommet tillskott till Hembygdsparkens övriga byggnader.

150-årsjubileum.

Med anledning av folkskolans 150-årsjubileum anordnade Hembygdsföreningen och Släktforskarföreningen en välbesökt utställning i Bibliotekets lokaler. Utställningen riktade sig i första hand till lärare och elever men rönt stort intresse även bland övriga av ortens invånare.

Erna W.

BÄSTA HEMBYGDSVÄN!

Under 1992 har verksamheten i hembygdsförening varit inriktad på träffar och mindre på underhåll.

Nu kommer det snart ett nytt verksamhetsår med krav på underhåll och nysatsningar på våra byggnader.

Som du kanske förstår, så krävs det en hel del kunnande och personliga insatser för att vi ska kunna driva verksamheten vidare på ett bra sätt.

Jag saknar dig i vår aktiva verksamhet!

Det är klart, att du har mycket att göra med ditt arbete, din familj och dina övriga fritidsintressen.

Kanske tänker du som så: "Det lilla jag kan bidra med till föreningens arbete är väl inte så mycket värt".

Ibland kanske du med all rätt tänker som så: "Jag är lite gammal och stel och orkar inte så mycket längre."

Men då undrar jag lite försiktigt så här:

"Du var med i bygden den tiden det hände, det som vi vill dokumentera. Du minns hur det var och du vet kanske varför det blev som det blev. Det är du som har hört dina äldre vänner berätta och det är du som har breven och alla fotona i byrålådan. Kom och dela med dig av all din kunskap!"

Till dig som redan har uppgifter långt utöver huvudet, både i arbetet och hemma.

Orkar du göra ett extra handtag för hembygden? Se gärna arbetet hos oss som en liten stunds avkoppling från vardagen, gärna med hela din familj samlad till någon aktivitet som just du är intresserad av.

Varje måndag kväll mellan 1900-2100 gör vi en liten eller större insats i hembygdsgården. Det blir även tid för kaffe och samtal om förr.

Det är nu på måndag som du kan ta första steget till en ny aktiv insats i föreningen.

Välkommen med i "aktiva gänget" önskar:

John Koskiniemi
/John Koskiniemi/Ordf.

Om dopljusstaken i Habo kyrka.

Under min prästtid i Habo (1960 - 73) bodde i Ljunga ett äldre par, Oskar och Helga Andersson. De tillhörde i sanning "de stilla i landet". Varje månad firades i deras hem HHN, då de svårligen kunde besöka kyrkan.

I mitten av 60-talet blev deras enda barn, sonen Anders född 1919 död 1964, ihjälkörd i Mullsjö. Försäkringspengarna ville de inte behålla - de skänktes till Svenska Kyrkans Mission - och vid en lunch i prästgården överlämnades hela summan till dåvarande Asiensekreteraren vid SKM Anders Andrén, som rest ner från Uppsala.

Vid senare tillfälle ville makarna Andersson ge en penninggåva till utsmyckning av Habo kyrka. Efter en del samtal stannade de för att skänka en dopljusstake. Konstnären Berndt Ringqvist, Habo, kontaktades och med glädje åtog han sig uppgiften. Vid flera tillfällen sågs

Berndt sitta i kyrkan och rita förslag. Möbelsnickaren Harry Gustafsson, Habo, tillverkade staken efter Berndts ritning. Berndt började färgsätta ljusstaken, men vid samma tid blev hans cancer allt svårare, varför han uppsköt färdigställandet. "Jag blir snart bättre". Vid flera besök hos Berndt ville jag stilla föreslå honom försöka göra ljusstaken klar. Då han hade sin atelje på 2a våningen, och han hade svårigheter att gå upp för trappan, ville jag bära honom upp - men han hoppades "snart bli bättre".

Om jag minns riktigt, gjorde Berndt sitt sista besök utanför hemmet den 5 juli 1966 på vår dotters 4 - årsdag - då var staken inte färdig.

Under sina sista dagar i livet målade Berndt ljusstaken färdig - enligt vad hans hustru Karin berättat - liggande på golvet med staken framför sig.

Till Berndts begravningshögtid i Habo kyrka den 10 september kl 17 hade ljusstaken, som då var färdigmålad men ännu inte hunnit torka, förts upp till kyrkan och placerats invid kistan - dess ljus var tänd för första gången.

Andra gången dess ljus tändes var vid Berndts och Karin Ringqvists adoptivdotter Ellens dop i kyrkan lördagen den 8 oktober. Till dopet var makarna Helga och Oskar Andersson, Ljunga, inbjudna.

Sedan dess har dopljusstakens ljus lyst vid otaliga barns dop vittnande om Honom som sade: " Jag är världens ljus, den som följer mig skall inte vandra i mörkret utan ha Livets ljus ".

Jönköping oktober 1991

Bertil Alberius

Bernt Ringqvist föddes i Habo de 31 december 1917. Han var son till den välkände nämndemannen och kommunalmanen Karl Ringqvist. Bernt blev med tiden en erkänd konstnär. Bl.a. finns någon av hans tavlor på moderna museet i Stockholm. Tyvärr avled Bernt alltför tidigt redan den 6 september 1966.

BERNT RINGQVIST

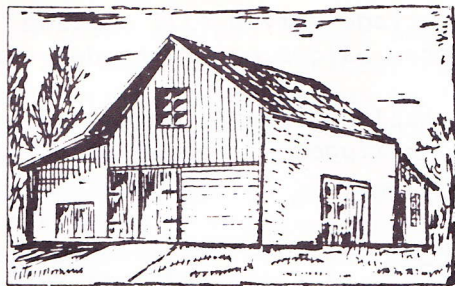
I dagens nummer av "Habo Bygden" finns en artikel om Bernt Ringqvists dopljusstake skriven av kyrkoherde Bertil Alberius. Jag vill endast komplettera med några hågkomster om Bernt från våra tidiga ungdomsår.

I början av 1930-talet bildades Habo Scoutkår av mattfabrikör Gustav Johansson och där skulle Bernt bli en självskrivna patrullchef. Han var storvuxen för sina 13 år och visade ett stort intresse för idrottsliga övningar - han kom senare att utmärka sig som Habo I.F. -s snabbaste 100 meterslöpare.

Vid våra utfärder, sommartid med cykel och vintertid med skidor, var Bernt alltid itäten. I kraft av sin medfödda snabbhet vann han också de flesta av våra tävlingar.

Bernts konstnärliga ådra lyckades han under vår uppväxttid hålla väl dold. Den kom inte till uttryck förrän senare.

Arne W.

ISAKSSONS, HABO.1921 - 35 m²

AB C.G. Isaksson & Co grundades år 1921 i Fiskebäck, kommundelen som gränsar till Bankeryd och nuvarande JÖNKÖPINGS KOMMUN, av fabrikör C.G. Isaksson.

Denne ledde företaget fram till år 1969, då det övertogs av hans söner: Sture, Per, Åke och Gustaf Isaksson. Ett uthus om 35 m² utgjorde den första verkstadslokalen.

Tillverkningen bestod då av seldon för hästar och kompletterades efter hand med eldgafflar, halkbroddar, röjsaxar m.m.

Tillverkningen i Fiskebäck skedde i den ursprungliga fabriksbyggnaden mellan åren 1921 och 1937.

Transporterna från fabriken skedde i början med buss till Jönköping, senare med egen ombyggd Chevrolet personbil som man utrustat med ett lastflak.

Fiskebäcksfabriken hade både gods - och postadress Bankeryd fram till år 1937. Företaget påverkade dock SJ så att en lokal hållplats med namnet Fiskebäck kom till stånd i början på 1930-talet.

Närheten till Jönköping var redan då viktig för företaget. Det fanns ingen bank i Habo eller Bankeryd vid den tiden, utan alla bankärenden måste skötas i Jönköping. Företagets första bank var Skånska Banken i Jönköping, men sedan blev nästa bank Sparbanken i Habo.

År 1937 krävde expansionen nya lokaler och kortare avstånd till post- och järnvägsstation. Mark köptes därför i Habo stationssamhälle och sommaren 1938 var en fabrik på 1400 m² inflyttningsklar. Tillverkningen bestod nu huvudsakligen av byggnadsbeslag.

År 1937 levererades godset från habofabriken med en liten lastbil som tog en maxlast av 1,5 ton. Godset levererades till järnvägsstationen i Habo. Under krigsåren (andra världskriget) levererades varorna med häst och vagn. Hästgaraget fanns vid Stenkils mitt i samhället, på den plats där nuvarande matvaruaffären Magneten ligger.

Resandena som reste för företaget på Norrland, koncentrerade sina försäljningar till ett område i taget. Vagnarna med gods till detta område samlades och godset utfördelades sedan till kunderna med hjälp av SJ.

Även om företaget sålde på hela landet, så hade flera stora grossister i Jönköping stor betydelse för företaget.

Henrikssons Byggmateriel i Jönköping

Svenssons Byggmateriel i Tenhult

Theofil Carlsson i Jönköping

Gustav Sandvalls Järnhandel, Jönköping

Dessa var av betydelse för regionen, men Gustav Sandvalls var dessutom provinsgrossist och sålde på lanthandel och mindre järnhandel.

Före 1937 skedde leveransen av gods till Norrland genom att man med lastbil transporterade ner godset till Jönköpings hamn för vidare transport till Norrlandshamnarna Gävle, Härnösand Boden m.m.

Efter 1937 skedde all transport med järnväg. Sjötransporterna tog c:a en vecka medan tågtransporterna endast tog 3 - 4 dagar.

Detta var anledningen till bytet till järnvägstransporter.

Leveransavtal gjordes upp direkt med personalen vid SJ i Jönköping. Dessa var positiva till samarbete med företaget och gav villkor som stimulerade till fortsatt samarbete. Detta gjorde, att företaget på 1950-talet inte var så intresserade i början av annat transportsätt på lastbil.

Men när bilarna i början av 1950-talet fick gå fritt gjordes ett avtal med ASG i Jönköping som blev speditör åt företaget. Transporter skedde med lastbil till de stora städerna Stockholm, Göteborg och Malmö, medan resten gick på järnväg.

På senare år har Flygplatsen i Jönköping varit av stor betydelse för företagets kontakter med omvärlden. Närheten till en flygplats av denna storlek och med förbindelser både inom och utom landet har främjat verksamheten.

Att man från Habo har kunnat nå en flygplats på under en halv timme och dessutom få hämtning vid fabriken har gjort att Habo har fått en god draghjälp av Jönköping.

John Kiskiniemi

TORPVANDRING I TRAKTEN AV JULARED den 14 maj 1992 kl. 19.00

Efter samling vid Furusjö badplats, dit drygt 35 personer innfunnit sig, skedde uttransporten medelst bil till Julareds gamla skola.

Julareds gamla skola.

Här berättades, att skolan byggts 1866 - 67 till en kostnad av 600 riksdaler. Måtten på byggnaden var 17·10,5 alnar. Skolan byggdes genom dagsverken av trak- tens bönder.

Skolan revs 1914 och flyttades till Bankeryd, där den skulle tjänstgöra som bo- stad.

Folke Ekered berättade något om vad de skrivna källorna berättar om skolan.

En skiss ritad av Isak Johansson som han minns sin skola 60 år efter det att den revs, förevisades.

Kvar på platsen finns ännu smärre rester efter grunden samt kvarlämningar av en brunn.

Espås.

Vid Espås, alldeles bredvid Mullsjövä- gen, låg förr en backstuga under Espered i Sibbabo rote. Första gången stugan nämns var 1865. De första som bodde där var Johannes Johansson och hans hustru. Här lekte ofta barnen som gick i Jula- reds skola .

Här står i dag en annan stuga av betyd- ligt senare snitt och standard.

Det ursprungliga huset låg sannolikt på en liten upphöjning på den nuvarande tom- tens sydöstra hörn.

Platsen kallades förr allmänt "Ellebråns" i anledning av en där skedd eldsvåda.

Espekullen.

Efter en ganska lång och stärkande pro- menad kommer vi så fram till Espekullen, av vilket i dag inte finns något spår kvar, emedan det låg i en idag uppodlad mark.

De första som bodde där 1786, var Abra- ham Larsson och hustrun Stina Olofsdot- ter. Ytterligare fyra familjer har sedan bott där fram till 1852.

Espekullen kallades också ibland "Maa- torpet".

Anneberg.

Den före detta affärsfastigheten Anneberg, byggdes 1904 av Svenning Pettersson. Huset hade källare, vilken fortfarande tydligt märks.

Affärsinnehavare var Anna och Herman Bergbom, vilka dock inte lyckades få lönsamhet i verksamheten utan tvingades i konkurs efter två år.

Paret flyttade därvid till Amerika.

Fastigheten såldes och flyttades till Mullsjö.

Platsen kallades också "Pustakulle" ef- tersom den ligger på toppen av en lång lid.

Anderstorp.

Nästa anhalt, där det medhavda kaffet avnjöts, är det pietetsfullt skötta och underbart vackert belägna Anders- torp. Här ligger nu två stugor.

Folke Ekered, som nu är på hemmaplan, emedan det är familjens sommarstugor vi nu befinner oss vid, berättar li- tet om torpets historia.

Den första stugan byggdes av Anders Larsson, som varit torpare på Ekesbo. Anders flyttade hit med hustrun 1881, men han hade redan innan byggt det västra huset. När hustrun dog, såldes huset till en f.d. banvakt, och Anders flyttade till en son. Han kom dock tillbaka efter något år, föregivande att "det inte är gott att äta barnabrö" menandes att det inte är lätt att vara i maten hos sina barn.

Han frågade, om han fick bygga sig en jordkula på Ekered, vilket han nekades. Han lovades däremot att ta timmer på Ekereds ägor och av det bygga sig en stuga (den östra).

Bland kuriositeterna kan nämnas, att det på 1910-talet fanns långt gångna planer på att bygga en järnväg från Ulricehamn till järnvägen mellan Jön- köping och Falköping med station 3 km öster om Mullsjö station. Den skulle alltså ha legat alldeles i närheten av Anderstorp. Tursamt nog blev av detta inget.

Den mindre stugan i Anderstorp, V. Ekered

Ekesbo.

Torp under Ekered. Beboett sedan slutet av 1700-talet av ett tiotal familjer. Bengt Boström och hustrun Maria var de första dokumenterade som bodde på torpet.

Här bodde en bit in på 1900-talet paret Frans och Johanna Nilsson med en stor barnskara. Frans var smed. Johanna plockade alla sorters bär och svampar som sedan såldes till herrskapsfolk i Mullsjö. (Mullsjö var i början av seklet en rekreationsort för burget folk).

Frans lär ha varit våldsamt rädd för åska och kunde omöjligen vara ensam, när åskan gick.

Rödjelyckan

Låg vid vägen mellan Ekered och Julared cirka 50 meter från järnvägsövergången. Sannolikt byggt på 1850-talet.

Nämns första gången 1855, då Maja-Lisa Johansdotter bodde där. Hon hade tre barn varav en, Karl, sägs så småningom ha blivit överlärare i Göteborg.

Gärdet sydväst om vägen kallas ännu "Maja-Lisa-löcka".

Julåsen (?)

Okänt byggnadsår. Torpet låg cirka 100 m från järnvägen nordost om vägen mellan Ekered och Julared, mitt emot Rödjelyckan. I början av seklet bodde ett par makar, August och Lotta, i stugan. August dog 1919 i kallbrand. Lotta, som varit skolstäderska i Julareds skola, dog 1927. Den sist boende i stugan var Tekla Tidqvist.

Kvällen var sen, när den mycket lyckade torpvandringen var klar. Kvällen hade lagt ett kompakt mörker över trakten runt Anderstorp, när huvuddelen av torpvandrarerna vände hemåt.

Vi tackar torpinventerarna Harry, Lars-Olof och Rune för en mycket givande kväll.

Bengt Blom

Bästa läsare!

Vi behöver din hjälp med bl.a. följande:

I Gustav Bogers bok "Västgötaknallar" står några rader om, att vid gården Flatered, Furusjö finns en sten, som kallas Knallestenen. Där skulle för många år sedan ha skett ett rånmord på en västgötaknalle.

Gustav Boger har ingen närmare vetskap om denna sten, och det har inte heller någon i trakten mer än Åke Johansson i Flatered, som har hört sin far berätta om denna sten och att det skulle ha skett ett rånmord där.

Vi väddar därför till Er läsare: Vet ni något om denna händelse eller hört talas om den, hör av er till oss!

Ekumeniska rådet och Hembygdsföreningen har av familjen Harry Gustafsson fått den gamla Salemkyrkan utmed Munkvägen. Den skall flyttas till Hembygdsgården. För att vi skall kunna återuppföra den så autentiskt som möjligt, behöver vi bilder och minnesbilder om hur den var ursprungligen.

Vi är tacksamma för all hjälp.

Vi tackar varmt familjen Harry Gustafsson för denna förnäma gåva.

Vi efterlyser också bilder på det missionshus, som byggdes av Kyrkeryds missionsförening eller Kyrkeryds kristna brödrasällskap, som det först hette. Detta missionshus uppfördes 1878 på nuvarande "Lagget-området" men flyttades kring sekelskiftet till Gunnarsbo och är det nuvarande Folkets Hus. Detta missionshus var också skola, tills Brogårdens skola byggdes.

Vi har fått ett brev från P. Claesson i Brämhult. Han vill veta, om någon känner till en person med namnet Örn i Habo socken, som levde på 1630 - 40-talet. Han ville också veta så mycket som möjligt om Örnaberget. Detta berg ligger ca 2 km öster om Gustav Adolfs kyrka och ca 1 km n.v. om Starbäcks missionshus.

Alla ni som vet något om ovanstående eller har bilder, hör av er till oss! Vi vill också få fler bilder till vårt arkiv "Rädda bilden".

Många av dessa bilder har redan varit med i vår almanacka, men vi behöver fler för att så allsidigt och intressant som möjligt visa vår hembygd.

Tack alla på förhand!

Ingemar Kyrkeryd

BREV TILL BEVÄRINGSMANNEN
KONRAD BRINK, HABO KVARN 1911.

För en tid sedan fick jag i min hand 36 brev som visade sig vara korrespondens mellan familjen och äldste sonen under hela beväringstiden. Mor, far, systrar och broder skrev sina brev och postade dem i gemensamt kuvert. Under ett helt år får man följa familjen i deras bekymmer och glädjeämnen. Det var fattigt och kämpigt många gånger. Behövde man förflytta sig till en annan plats, så var det till att gå till fots eller att åka häst. Cykeln och bilen hade de flesta ännu inte sett.

Till 1 Komp. Trängen, Skövde tog man sig med tåg från Habo järnvägsstation. Med samma järnväg kunde man också få sig tillsänt kaffeböner och smörgåsar, när Kronans kosthåll blev för magert eller längtan efter Mors korv och ost blev för stor. Skönt kändes det säkert också att få skriva och tala om, hur kallt och vått man hade det i tältet de veckor man låg på manöver. Men det fanns ju också solskenshistorier att förtälja för de hemmavarande som t.ex. om bravaderna tillsammans med kamraterna 68-an och Hjopojken. Under detta år blev det också ett och annat besök i hemmet över någon helg.

Nå, hur klarade man nu av de dagliga sysslorna hemma, när äldste sonen var borta ett helt år? Ja, naturligtvis var det knogigt många gånger. Äldsta syster skulle giftas bort och var inte så mycket hemma. Nästa syster var 20 år, och det var hon som fick göra det grävsta arbetet, för fjortonåringen, som också var flicka, orkade ju inte att ta så hårda tag. Lillbrorsan 12 år och lillflickan 7 år fick sköta sysslorna med att bära in ved och vatten och att tömma karbiden i lamporna. När det ibland kunde bli lite för jobbigt, så beklagade sig 7-åringen på bred dialekt med att: "Hon fick alltid göra allt det värsta - hon fick tömma karbiden, hon fick bära in ved och nära på vatten".

Far själv var 63 år, och Mor var 58 år. I vår tid tycker kanske inte så många, att det är någon hög ålder, men betänk, att människorna då som regel arbetade hårt från skolåldern. "Vår" familj hade kvarn, såg och ett litet jordbruk att ta hand om. Många kvällar släckte man karbid- eller fotogenlampan och gick till sängs, om i hela kroppen av hårt arbete.

När jultiden kom, slaktades grisen, och man fick plötsligt ett överdåd med mat. Sommartid kunde man kosta på sig att slakta ett får eller en höna. I kvarndammen fanns gäddor, abborrar och stora kräfter.

I början av seklet åt man fortfarande rovor, men undan för undan blev det allt vanligare med potatis, och så hade man naturligtvis sitt bröd, bakat av grovt mjöl, som man fick från kvarnen. Under första världskriget var det mjölet från kvarnen som gjorde det möjligt för många familjer att överleva.

Det började kännas tungt för den gamle mjölnaren att orka med arbetet själv. Han försökte därför vid ett par tillfällen att få sonen fri från det militära livet. Det gick till på följande sätt: Man bad prosten eller någon kommunal förtroendemann att intyga, att man var i absolut trängande behov av, att den värnpliktige erhöll någon veckas permission för att hjälpa till med exempelvis skörden. Därefter gick man till Habo järnvägsstation och åkte till en läkare i Jönköping för att få intygat, att man var utsliten och behövde hjälp. Anhållan om permission beviljades denna gång, men det kunde också hända, att man fick avslag, speciellt om det pågick någon manöver eller dylikt.

Allting har en ände, så även beväring året. Något år senare har kvarnen övertagits av sonen.

Arne Wulff

- Det lustiga är att om hundra år har dessa onda dagar blivit den gamla, goda tiden.

Robert Storm Petersen

UR 1842 ÅRS ALMANACKA.

Om wården af lemningar från forntiden.

På många ställen i fäderneslandet finnas Ättehögar, Grafkummel och stensättningar ute på marken, äfvensom Runstenar och andra resta hållar och minneswårdar, ruiner af kyrkor, slott och andra byggnader. Dessa forntidslemningar äro, genom Kongl. Förordning den 17 April 1828, fridlysta från all åwerkan. Om någon jordägare önskar få bortröjda någon fornlemning, skall han derom först göra anmälan hos Konungens Befallningshafwande och sedermera afwakta Kongl. Maj:ts beslut, huruvida hans önskan kan bifallas eller icke.

Många Ättehögar och andra fornminnen förstöras af skattsökare, som hoppas i dem hitta guld eller silfwer. Men sådant är oftast förspilld möda, ty wanligen finner man icke annat än lerkrukor, fyllda med aska och brända menniskoben, eller hela benrangel, samt redskap, wapen och prydnader af sten eller ben, bronz och förrostadt jern.

Deremot hittas ofta händelsewis i jorden, i sjöar och wattendrag dyrbarare skatter, såsom gamla mynt, ringar, kedjor, spännen och andra smycken af guld och silfwer. Sådana fynd skola ofördröjligen aflemnas till närmaste Kronobetjent eller ock på Landskansliet, för att Kongl. Maj:t och Kronan hembjudas. Hvad som af Kronan löses betalas med fulla wärdet och en åttendedel däröfwer. Det som icke inlöses, återställles kostnadsfritt. Den som sådant fynd icke Kronan hembjuder, utan nedsmälter, undandöljer eller åt andra föryttrar, skall, då sådant upptäcket, mista hwad han af fyndet ännu kan äga i behåll, samt böta dubbelt så mycket som han nedsmält, undandöljt eller föryttrat.

Äfwen andra fornsaker af ringare wärde, såsom wiggas, hammare, yxor m.m. af sten eller bronz och koppar, swärd, spjutspetsar, pilar och andra wapen af ben. jern eller koppar, samt prydnader och verktyg af bronz, pärlor m.m. böra hembjudas Kronan, som deremot gifwer en lämplig betalning, allt efter som dessa saker äro wäl bibehållna samt mer eller mindre sällsynta. Gamla prydnader i kyrkorna, såsom altarskåp, bilder, wapen och rustningar m.m. må icke förstöras, föryttras eller bortflyttas, icke heller gamla målningar på kyrkornas hwallf och wäggar öfwermålas eller utplånas, utan att tillstånd dertill erhålles, på sätt Kongl. Circuläret af den 7 December 1840 föreskrifwer.

FORNFYND VID FURUSJÖ.

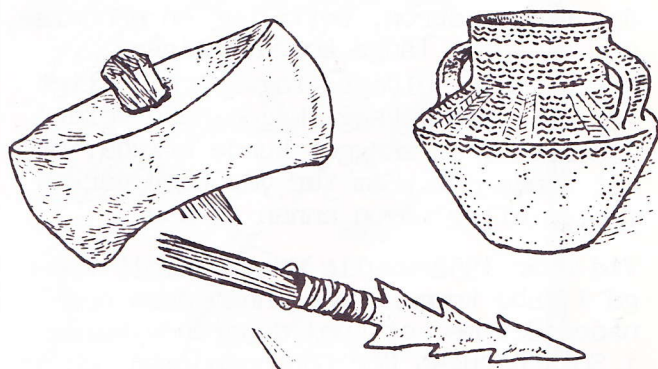
Vid gräfningsarbete i en vägbank nära Furusjö badplats fann Sven Nordström, Furusjö en gång på 1930-talet en sten-yxa.

Även ett par pojkar hjälpte sedan till att leta på samma plats, och de fann ytterligare några stenyxor.

Nordström lämnade stenyxorna till Falbygdens museum, precis som det står i 1842 års almanacka, att man skall göra. Som belöning fick pojkarna av museet två kronor var.

Senare fick Sven Nordström ett kulturpris av Huskvarna Hembygdsförening med anledning av detta fynd.

Tips om fyndet lämnades av Josef Lundqvist.

HEMSLÖJDSFÖRENING.

Onsdagen den 4 november 1992 begåvades Habo med en ny förening. Då bildades nämligen föreningen HANDAKRAFT ansluten till Länshemslöjden i Skaraborg.

Ett trettiotal intresserade hade mött upp till detta första sammanträde, där Lena Ostermark valdes till ordförande jämte ytterligare sex styrelseledamöter och två revisorer.

Medlemsavgiften fastställdes till 90 kr för enskild medlem och 150 kr för familj.

I stadgarna står beträffande medlemskap, att till medlemmar av föreningen må antagas intresserade verksamma eller över samma slöjdare företrädesvis från Habo kommun.

Föreningen skall uppmuntra medlemmarna att skapa produkter av hög kvalité och verka för utställningar, där föremålen representerar bra svenskt hantverk.

NÅGRA MINNEN FRÅN MIN TID SOM LÄRARE VID SIMONSTORPS SKOLA FÖR 40 ÅR SEDAN.

Sommaren 1951 dog läraren Almlöv, som under många år tjänstgjort vid Simonstorps skola. Samma år blev jag färdig med min lärarutbildning, varför jag nu passade på att söka den ledigförklarade tjänsten och jag fick den faktiskt, trots att jag bara efter några veckor behövde 40 dagars tjänstledighet för militärtjänstgöring.

Året i Simonstorp var ett av mina bästa lärarår. Eleverna där var snälla och gulliga, och de flesta var mycket duktiga.

Några händelser som inträffade i Simonstorp har särskilt fastnat i mitt minne.

En dag reste vi till Jönköping för att titta på en jättestor val, som förevisades vid Vindbron. Detta var en händelse, som eleverna länge kom att minnas.

När vi hade julfest, tog det plötsligt eld i tomtens skägg. Någon hade velat undersöka, om skägget kunde brinna, och det kunde det. Som tur var blev varken tomten eller någon annan skadad.

Vid nyår 1952 skulle Gustav Adolf uppgå i Habo kommun, men innan dess ordnades det med ett hej dundrande kalas i Sockenstugan för förtroendemän och tjänstemän inom socknen, och till detta var även vi lärare inbjudna.

En vacker vinterdag hade vi ordnat med skidtävling för alla skolbarn i Gustav Adolf i terrängen söder om Simonstorp. Ett flygplan från Karlsborg råkade just då tappa en bomb i närheten av vårt skidspår. Nästa dag stod det på Jönköpingspostens löpsedel med stora bokstäver: "HUNDRA SKOLBARN I FARA VID DETONATION I HABO. HADE SKIDTÄVLING I SKOGEN". Så farligt som det påstods i tidningen var det nog inte.

En minnesrik dag var när vi gjorde en utflykt med buss till diverse sevärda platser i Skaraborgs län. Bland annat tittade vi på forngravarna vid Karleby, varefter vi klättrade upp till Ållebergs topp via en brant stig vid bergets nordspets. Vidare åkte vi till Gudhems klosteruin. Intressantare än att titta på ruinen var det att beskåda alla de vackra hästarna, som på den tiden fanns vid Gudhems remontdepå.

Även Varnhem och Skövde besökte vi, innan vi styrde kosan hemåt.

Liksom i alla skolor på landsbygden hölls det examen sista läsdagen på vårterminen. Det var en festlig dag med vackert väder. Klassrummet hade vi i förväg pyntat med blommor och björklöv. Alla barnen hade dagen till ära tagit på sig sina nya sommarkläder. Många föräldrar och småsyskon hade också mött upp.

Vi sjöng några sommarvisor, och så höll jag förhör på vad vi gått igenom under läsåret. Bland annat talade vi om djuren i våra skogar. Därvid nämndes att älgen, rådjuret och renen kallas för klövbärande djur.

- Men vad kan man med ett gemensamt namn kalla räv, varg, järv och lodjur, frågade jag. En liten vithårig pojke viftade ivrigt med handen och fick svara.

- Tassbärande djur.

Ett bra svar, tyckte jag, trots att jag tänkt mig svaret rovdjur.

Efter förhöret sjöng vi tillsammans "Den blomstertid nu kommer", och därefter tog vi farväl av varandra. Nu hade sommarlovet börjat.

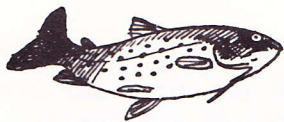
Detta var min enda examen under mina 40 år som lärare. Året i Simonstorp var också mitt enda år som lärare på landsbygden.

Den 18 oktober 1992 träffade jag på nytt några av mina kära Simonstorps elever, då Hembygdsföreningen hade ordnat med en mycket välbesökt träff i Simonstorps skolmuseum i anledning av Folkskolans 150-årsjubileum.

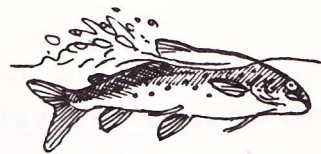
Det var mycket trevligt för mig att få återvända till min första skola och att få prata om gamla skolminnen med mina "skolbarn", som nyligen hunnit med att fira sina 50-årsdagar.

Folke Ekero

Ur Johannesabyrån

15 5	Gustaf i Klingekjerr	153 8
8 13 1/2	Johannes i Munkeskog	87 12
10 14 1/2	Lars i Suttran	107 8
34 13 1/2	Summa	347 28
2 14	Arrendets till	27 -
25 19	Åter står till delning	260 28
8 13	Gustaf i Klingekjerr's	86 31
8 13	Johannes i Munkeskog's	86 31
8 13	Lars i Suttran's	86 31
25 14	Summan	260 28
	Klingekjerr den 26 ^{de} maj 1831, Gustaf Nilsson	
18 31	blef det 134 1/2 lispund	
	Som julen	
	Lag för egen del 4 lispund 11 1/2	
	Lämnadt till Kärren 1 lispund 6 1/2	
	Summan 40 1/2 lispund	
2	Summan 40 5 lispund	
	Sältes både fiskarne	
	100 af varken	
18 31	Fiskade till fisk	
	hållen och infrys	
	torv hållen	
	Fisk af Gustaf's jord	
	2 Fisk af	

"FISKEUPPSKRIFNINGSBOK 1826-1831".

I denna gamla anteckningsbok finns uppgifter om det fiske, som bedrevs i Vättern och i Hökesån av ett fiskelag bestående av Gustaf Nilsson i Klingekjerr, Johannes Gustafsson i Munkaskog och Lars Pettersson i torpet Suttran. Fisk som de fångade hjälptes de åt att sälja var på sitt håll, men behållningen sammanfördes till en summa, som sedan delades i tre lika stora delar.

År 1826 gav vårfisket 88 lispund och 17 skålpund fisk till en summa 1203 daler silvermynt.

Höstfisket samma år gav 42 lispund och 12 skålpund till en summa av 579 daler.

(Ett lispund = 8,5 kg, ett skålpund = 425 gram. En mark är också 425 gram.)

Fisket arrenderades av Stora Kärr, som fick ut arrendet dels i pengar, dels i lax och "röttling".

Till prästen lämnades tre lispund fisk som tionde.

Enligt Fiskelängd om våren 1831 började fisket den 18 april.

I arrende lämnades då till Kärr 500 daler silvermynt. Ett lispund "Röttling" och 4 lispund lax avräknades från arrendesumman för fyra daler silvermynt per mark.

"1831 var Wårarendett fult den 29de april.

Det minskade af med fisket i maj. Sedan minskade det af allt mer och mer till den 24de maj. Då börgade det littet mer och då fick vi en Lax om 3 marker.

I Höst åter flod men utaf de vattenfloder som blef den 27 maji och den 18 juli så blefv både Husett och Dammen förderfvatt och till och med ökan.

Klingekjerr den 16de September 1831
Gustaf Nilsson "

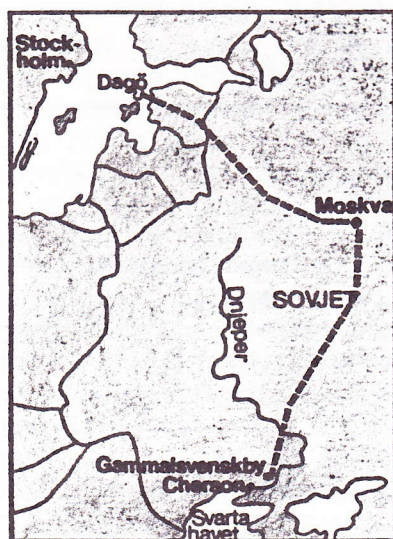
Folke Eknerd

EN GAMMAL SVENSKBYBO BERÄTTAR.

I våra dagar talas det mycket om invandringsproblem. Detta är inget nytt i vårt land. 1929 kom cirka 900 svenskbybor hit. Om detta berättade den 6 november 1986 en av dem, som då var med Theodor Albers från Lilla Slätthult nära Furusjö. Under sina sista levnadsår bodde han på Servicehuset i Habo, och det var där vi sammanträffade. Hela hans långa berättelse spelade jag in på band, och av den bandinspelningen återger jag här några intressanta avsnitt.

En kopia av bandet kommer att finnas på forskarrummet, Habo bibliotek.

Albers började med att berätta, hur svenskbyborna i slutet av 1700-talet tvingades att till fots tillryggalägga den oerhört långa sträckan från Dagö i Östersjön till en plats nära floden Dneprs utflöde i Svarta havet. Under vandringen var det väldigt många som dukade under. Av 1200 utvandrare var det bara 535 personer, som nådde fram till målet.

När de väl var framme, fick de börja med att skaffa sig bostäder, till en början mycket enkla sådana. Även folk från andra delar av det stora landet Ryssland förflyttades till samma trakt, men Dagöborna kom först dit, varför deras by blev huvudort.

Ända fram till första världskriget fick folket i byn leva ett lugnt och stillsamt liv, men då inkallades alla män, så det bara fanns kvinnor, barn och gubbar kvar.

När revolutionen bröt ut, blev det större problem. Både röda och vita soldater fanns i närheten och besköt varandra tvärs över floden. Gång på gång drog militärerna fram genom byn och tog för sig av mat avsedd för både människor och djur. Säd som var avsedd till människoföda lät de hästarna äta upp. Följden blev, att många människor fick svälta. För att klara livhanken grävde man upp rötter av vissa vilda växter, vilka var ätliga. Dessa rötter, som var vita till färgen, torkade man och krossade, varefter de blandades med t.ex. havremjöl. Av denna blandning kunde man sedan baka bröd eller koka gröt.

Det hände till och med, att man åt kött från självdöda nötkreatur. Ingen blev emellertid sjuk av detta.

Så småningom kom hjälpsändningar med mat från Sverige, men då var många så utmärglade, att de inte tålde maten utan blev sjuka. Till och med var det några som dog.

Efter revolutionen blev förhållandena något bättre, men man hade svårt för att finna sig i de kommunistiska ideerna. Bönderna var vana vid att bestämma över sin egen jord, men nu skulle helt plötsligt all jord vara gemensam egendom och brukas gemensamt. Man trivdes inte längre utan kände sig som flyktingar i sin egen by.

Albers far var snickare, och Theodor fick hjälpa honom i hans verkstad, trots att han inte tyckte sig ha något vidare handlag för det yrket. Bland annat fick han, när någon i byn avlidit, gå och ta mått på den döde, för att kistan skulle bli tillräckligt lång.

Om skolan i Gammalsvenskby berättade Albers, att den bedrevs halva tiden på svenska och halva på ryska. På svensktimmarna var man tvungen att tala "som det stod i boken" och inte som folket talade i vardagslag. Även på rasterna fick man lov att tala riktig svenska. Den som glömde sig, kunde bli straffad.

Efter långa förhandlingar med de sovjetiska myndigheterna blev det klart, att alla bybor fick lov att utvandera till Sverige under förutsättning, att svenska regeringen tog på sitt ansvar att bereda folket arbetstillfällen och bostäder.

När detta meddelande nådde byborna, blev de naturligtvis glada, men samtidigt kände de vemod inför att behöva lämna den plats, där folket levat och verkat i över 130 år.

Före avresan gifte Albers sig med sin vackra, kloka och duktiga fästmo, Maria. Först vigdes de kyrkligt i staden Nikolajev, men detta godkändes inte av myndigheterna, varför de också fick lov att registrera sig i byns kommunalhus.

Vid avfärden fick var och en ta med sig så mycket man kunde bära. Först färdades man med en mindre båt till staden Kherison, där man fick gå ombord på en större båt för färden över Svarta havet. Det hade blåst kraftigt, innan man lade ut, men själva överresan, som tog ett dygn, var lugn och behaglig. När man väl nått den rumänska hamnstaden Constanta och kommit i land blev det en fruktansvärd storm. Alla kände sig nu lyckliga över att man nu hade fast mark under fötterna.

Från Rumänien reste man nu vidare med tåg via Ungern, Österrike och Tyskland till Sassnitz, varifrån färden gick vidare med färja till Trelleborg.

På kajen i Trelleborg hade ordnats med en högtidlig mottagningsfest. Prins Karl, kungens bror, som stått i ledningen för hela förflyttningen, höll nu hälsningstalet. I sitt tal framhöll han, att alla måste vara beredda på att arbeta hårt i det nya landet. Den som inte ville finna sig i detta, gjorde klokast i att följa med färjan tillbaka.

Så fick man än en gång stiga ombord på tåget, nutill slutstationen Jönköping. Här väntade också en mottagningskommitté och även en stor skara nyfikna Jönköpingsbor.

Med spårvagnar transporterades man från stationen till förläggningssorten, som var det nedlagda regementet I 12 vid Ryhov. Här fick man nu vila ut efter den långa och strapatsrika resan.

Snart drabbades man emellertid av en stor besvikelse. Man hade blivit inbilad, att alla skulle få bo och arbeta tillsammans ungefär på samma sätt, som man gjort hemma i Gammalsvenskby. Många hade nog aldrig följt med på resan, om de vetat, hur det skulle bli.

Familjerna utplacerades som statare eller arbetare på större gårdar. Ganska många hamnade på Gotland, och ett flertal familjer blev kvar i södra Vätterbygden. Själva kom Albers och hans fru till en gård, som hette Ballingsta utanför Huddinge. Här arbetade Albers i jordbruket mot en lön av 80 kronor i månaden. Maria fick varje dag mjölka 10 kor morgon och kväll mot en lön av 1 krona per dag. Under vistelsen på Ballingsta föddes familjens första barn, Petter, den 1 maj 1930.

Vid jul samma år besökte familjen släktingarna i Furusjö. Då fick de veta, att de kunde få arrendera den lilla gården i Lilla Slätthult, vilket de också gjorde. På våren tillträdde gården, men det visade sig snart, att det var svårt att klara sig på en så liten gård. Otur hade man också, för redan under vårbruket slog åskan ihjäl hästen.

Efter något år friköptes gården, och med flit och tålmod lyckades man klara av räntor och amorteringar.

Med tiden klarade man sig bättre, tack vare att Albers kunde få arbete vid S.J. som banarbetare. Nu blev han som han själv säger "månskensbonde", och det gick faktiskt riktigt bra tack vare, att han hade en så duktig och arbetsam hustru. Så småningom växte pojarna upp och kunde hjälpa till med gårdens skötsel.

När Albers nu på gamla dar såg tillbaka på sitt innehållsrika liv, fyllt av arbete och möda, ansåg han faktiskt, att det var en stor lycka, att han fick tillfälle att bosätta sig i Sverige.

För några dagar sedan pratade jag med Albers son, Peter. Han berättade då, att han sommaren 1991 deltog i en resa till Dagö, varifrån svenskbyborna utvandrade i slutet av 1700-talet.

Tyvärr fanns nu inte mycket kvar att se av den by på norra Dagö, där förfäderna bott, eftersom bygden ödelagts under kriget. Endast rester av husgrunder samt enstaka fruktträd och bärbuskar vittnade om den gamla bebyggelsen.

- Det kändes underligt att veta, att på denna plats hade mina förfäder bott och verkat under många generationer, åtminstone sedan 1500-talet, innan de tvingades ut på sin långa och strapatsrika resa, erkände Peter.

Man besökte också till sist den plats, som kallas Korskullen, där svenskbyborna för sista gången samlades till gemensam gudstjänst år 1781, innan de lämnade Dagö. Här hade man rest en minnessten, och på den kunde man läsa följande inskrift:

SVENSKBYBORNÄ 1781 - 1991.

HOVRÄTTSARKIVET i JÖNKÖPING.

Den 22 september besökte släktforskarna i Habo Hovrättsarkivet i Jönköping. Henry Hallberg, arkivets föreståndare, visade omkring och berättade:

Göta Hovrätts arkiv är vårt lands mest kompletta domstolsarkiv och omfattar ca 6000 hyllmeter. Handlingar finns här från slutet av 1500-talet fram till våra dagar. Här finns t.ex. reviderade domböcker från härads och tingsrätter från 1500-talets senare del fram till 1850, s.k. småprotokoll innehållande lagfarter m.m. Göta Hovrätts egna domstolshandlingar, adliga bouppteckningar 1628-1916, kungliga brev m.m.

Handstilen i de gamla böckerna är naturligtvis många gånger svårläst. Men övning ger färdighet, med litet tålmod kan t.o.m. en vanlig "tant" klara av en hel del. I de gamla luntorna kan man möta människor, som levde för flera hundra år sedan och få inblick i deras liv. Att plötsligt hitta, vad ens egen morfars morfars farfar sa på 1600-talet, när han t.ex. råkade i gräl med grannen, det är en fantastisk upplevelse!

Monica Ekered.

RÄTTSFALL FRÅN GÖTA HOVRÄTT

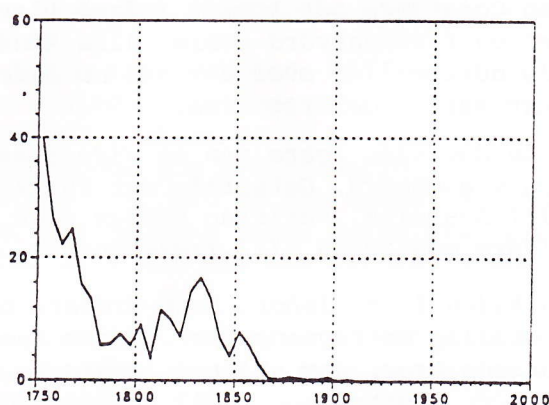
åren 1860-1861 med kvinnliga anklagade.

Utdrag ur en uppsats skriven våren 1991 av Gunilla Warchalowski och Runa Rexmyr vid högskolan i Jönköping.

Med utgångspunkt från historien om pigan Lotta från Stengårdshult, den sista personen, som avrättades i Jönköping, redogörs här för en undersökning av brottmål, som behandlats av Göta Hovrätt under åren 1860-1861 och där kvinnor varit inblandade.

Totalt handlade det om 129 sådana brott. Av dessa brott var 77 st barnamord, 15 st stöld och 8 st olovlig utskänkning. 16 kvinnor dömdes till döden för barnamord men fick sitt straff förvandlat till straffarbete av högre instans. Av de 129 anklagade kvinnorna var 67 st pigor.

Antal avrättade personer 1750-1920.

I uppsatsen berättas också om pigans sociala situation i mitten av 1800-talet.

I det svenska ståndssamhället fanns i huvudsak fyra beteckningar på vuxna, ogifta kvinnor: fröken mamsell, jungfru och piga.

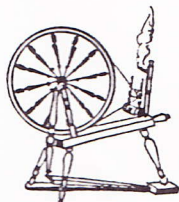
Titeln fröken började användas av adelsfröknar från och med 1700-talet. Mamsell användes av och om dött-rar till präster och välsituerade borgare. Jungfrutiteln användes vanligen bland det lägre borgerskapet. Den förekom också som yrkesbeteckning på en piga i en ståndsfamilj. En piga kunde antingen vara en ogift allmogekvinna eller en tjänstepiga.

För pigor, som arbetade inom jordbruket gällde långa arbetsdagar och hårt arbete. Arbetsdagen började mellan klockan fyra och halv sex på morgonen och avslutades inte förrän klockan tio-elva på kvällen. Arbetet var tungt och innefattade såväl innesysslor som utomhusarbete, mjölkning och skördarbete. Pigornas arbete var ofta tyngre än drängarnas, eftersom de också under raster och pauser måste svara för matlagning och disk. Lönen var låg och pigan hade endast några få fridagar om året.

De pigor, som gifte sig, gjorde det i allmänhet inom sitt stånd. För en ogift piga, som födde ett oäkta barn, förändrades livet radikalt under mitten av förra seklet. Det innebar att den unga kvinnan av samhället betraktades som hora.

En ungmö fick i kyrkan placering efter den släkt eller gård hon tillhörde. Men blev hon i omständigheter och födde ett oäkta barn bröts hon ur sin tidigare grupptillhörighet och fick sätta sig längst bak i kyrkan.

I en tid och en kultur, som fördömde oäkta barn och avstängde deras mödrar från fullvärdig social gemenskap, hade kvinnan -- innan havandeskapet gått för långt - på alla sätt förmodligen försökt göra sig kvitt barnet. Lyckades hon inte därmed utan tvingades låta naturen ha sin gång, kunde hon lägga den nyfödda på lönn - döda barnet och gömma undan det.

Brev från Ulla Nilsson, Knivsta gård
med släktanknytning till Gölan, Habo.

Bifogade brev är bara början på ett långt brev till Albin Karlsson i Gölan, Habo. Han var född i Gölan 1863 och blev med åren kyrkovård, nämndeman och skolrådsledamot (om det hette så då) m.m.

Sjöblom Johan Alfred, som skrivit brevet är som det framgår av skrivelsen kusin till Albin, och båda är barnbarn i Dykärr till Anders Johan Andersson och Stina Johansdotter. Sjöblom var född i Jönköping 1850. Han och hans yngre bror Carl Reinhold blev tidigt moderlösa. Barnen bodde troligen först i Dykärr till fadern gifte om sig, men som det framgår av brevet var Johan Alfred även hos "kungen i Lunnebacken", som var bror till Albins far.

Gossen hade lätt för att lära och hade vacker sångröst, varför vi förmodar, att prosten Strand, som han bör ha gått och läst för, hjälpte honom på något sätt så att han kunde studera. Han blev skollärare och kantor och tjänstgjorde i Malma och Åsby i Köpingtrakten. Han uppehöll brevkontakt med kusinerna i hembygden och följde så händelserna där i någon mån....

Åsby den 10 Nov. 1910

Kusin Albin!

Dä ä nog bra länge sedan jag ritade till några rader till den Gölapajken, som rider för rusthållet. Anledningen till skrivelsen är att jag genom Fritz fått veta, att du ställt dig i breschen för skolornas ordnande inom Habo stora socken och vill jag till den ändan göra min uppvaktning och - honnör. Det fordras sannerligen mod, förstånd och talegåfva att i en sådan socken ställa sig i spetsen för ett dylikt företag. Du är heder och beröm värd, men får nog i lön huden full av ovelt, om de ej servera dig färska köttbullar med naglar på.

Kommer nog ihåg att du som barn hade en flödande tunga och den torde nu kommit dig väl till pass, ifall att det hjälper.

Jag kommer allt för väl ihåg hvilket väsen det var i Habo sockenstuga då "Trätebo" skolhus skulle byggas i Julareds-skogen. Jag var då kunglig komåkedräng i Lunnebacka stenladugård med 10 Kr. i lön för året. Kungen domderade värre vid måltiderna bland husets folk.

Skall skolhuset fortfarande ligga på samma ställe? Skall ingen ha förmån av väglängden. Flytta det längre åt Pinnahemet till! Lägg det vid Korpåsen eller Flatered, Säcken eller Marbacken, så Svenshultsgården får nytta däraf ----- eller hör icke Svenshult till Gustaf Adolf?

I värsta fall kan ju där inrättas en skola för både stora och små barn med kvinnlig lärare till att börja med.

Jag vet det faller sig svårt att ordna skolväsendet på nöjaktigt sätt i en så stor församling med så olika tänkesätt, eller där var och en ser på sitt eget och ej på det allmännas bästa.

Min innerliga önskan är att du må upprepa dig minnesvärdar = skolhus lite hvarstädes i Habo bygder. Ske alltså!

VÅRENS PROGRAM

H E M B Y G D S F Ö R E N I N G E N :

Lördagen den 16 januari RESA TILL
JÖNKÖPINGS LÄNSMUSEUM.
Avresa från Hembygdsgården kl. 10.30.

Onsdagen den 3 mars ÅRSMÖTE
på Habo hotell kl. 19.00.

Söndagen den 16 maj GÖKOTTA.
Samling vid Hembygdsgården kl. 8.00.
Medtag kaffekorg!

Lördagen den 19 juni NOTFISKE kl. 16.00
vid Källebacken.

S L Ä K T F O R S K A R F Ö R E N I N G E N :

8 februari ÅRSMÖTE

i Församlingshemmet kl. 19.00.
Fil dr Lars Blomqvist berättar om
megalitgravarna och bondestenåldern
i Västergötland.

16 mars FILMAFTON

i Gunnarsbosalen kl. 19.00
"Pöjkera i Böja" En film om livet på
landet i gamla tider.

19 april SLÄKTFORSKNING I FRAMTIDEN

i Församlingshemmet kl. 19.00.
Vi diskuterar släktforskningens
förutsättningar i framtiden. Repre-
sentant från Lokala skattekontoret
samt Anita Eriksson och Pia Ström
från Pastorsämbetet medverkar.

18 maj TORPVANDRING

Samling vid Hembygdsgården kl. 18.00.
Medtag kaffekorg!

